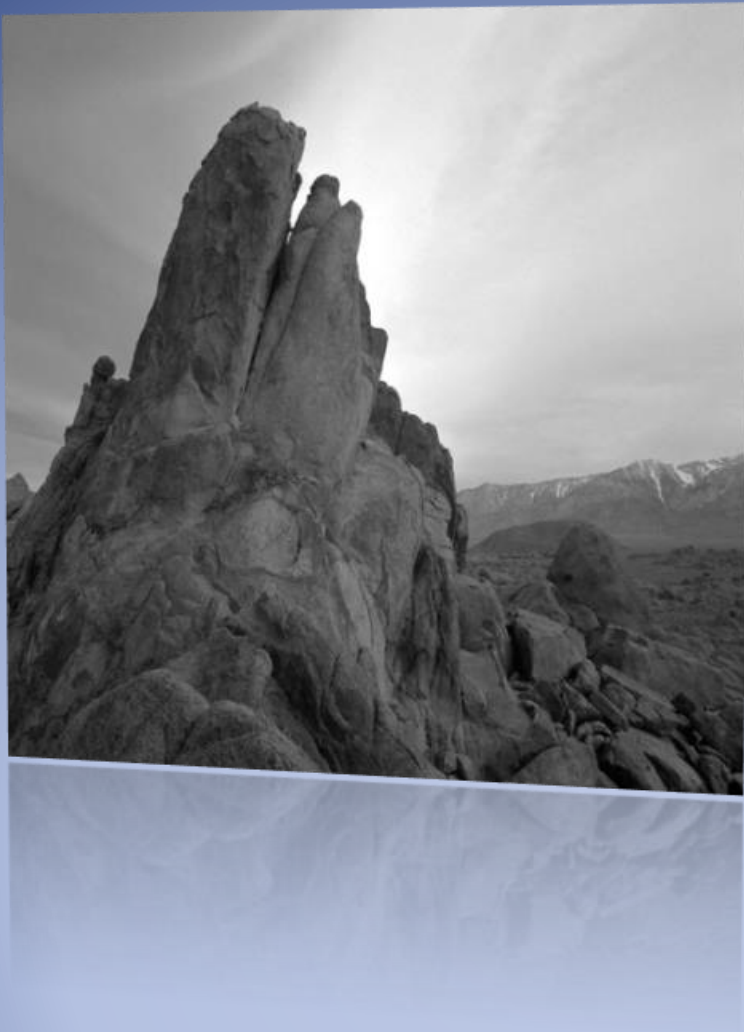

Eesti erakondade IKT platvormid 2015. aasta Riigikogu valimisteks

Koostanud: Enn Saar
13.02.2015

Käesolev ülevaade on koostatud Eesti suuremate erakondade valimisplatvormide põhjal, mis on avalikult kättesaadavad erakondade kodulehekülgedel.

SISUKORD

SISUKORD	1
SISSEJUHATUS	3
IRL	5
INFO- JA KOMMUNIKATSIOONITEHNOLOOGIA	6
TEHNOLOOGIAPAKT	6
MAJANDUSKESKKOND.....	7
TÖÖTURG JA HARIDUS	8
EUROOPA LIIT	9
SOTSIAALPOLIITIKA JA TERVISHOID	9
TRANSPORT JA LOGISTIKA.....	10
TURVALISUS JA RIIGIKAITSE.....	10
REFORMIERAKOND.....	11
INFO- JA KOMMUNIKATSIOONITEHNOLOOGIA	12
MAJANDUSKESKKOND.....	12
TÖÖTURG JA HARIDUS	14
EUROOPA LIIT	16
KULTUUR	17
SOTSIAALPOLIITIKA JA TERVISHOID	17
RIIGI JUHTIMINE	18
TURVALISUS JA RIIGIKAITSE.....	19
SOTSIAALDEMOKRAATLIK ERAKOND	20
INFO- JA KOMMUNIKATSIOONITEHNOLOOGIA	21
MAJANDUSKESKKOND.....	21
TÖÖTURG JA HARIDUS	22
EUROOPA LIIT	23
KULTUUR	23
SOTSIAALPOLIITIKA JA TERVISHOID	23
RIIGI JUHTIMINE	24
TURVALISUS JA RIIGIKAITSE.....	25

KESKERAKOND.....	26
MAJANDUSKESKKOND.....	27
TÖÖTURG JA HARIDUS	27
SOTSIAALPOLIITIKA JA TERVISHOID	27
TURVALISUS.....	28
KULTUUR	28
VABAERAKOND.....	29
MAJANDUSKESKKOND.....	29
TÖÖTURG JA HARIDUS	29
EESTIMAA ROHELISED JA VABAD KODANIKUD	31
MAJANDUSKESKKOND.....	31
TÖÖTURG JA HARIDUS	32
SOTSIAALPOLIITIKA JA TERVISHOID	32
TURVALISUS.....	32
RAHVA ÜHTSUSE ERAKOND	33
MAJANDUSKESKKOND.....	34
TÖÖTURG JA HARIDUS	34
RIIGI JUHTIMINE	34
EESTI KONSERVATIIVNE RAHVAERAKOND	35
MAJANDUSKESKKOND.....	35
TÖÖTURG JA HARIDUS	36
RIIGI JUHTIMINE	36
TURVALISUS.....	36

Jaanuari lõpuks on enamus suuremaid erakondi kinnitanud oma valimisplatvormi eelseisvateks Riigikogu valimisteks. Iga erakonna valitsemisprogramm järgnevas 4 aastaks on tervik. Otsisin erakondade tervikprogrammidest välja, milliseid lubadusi üks või teine erakond IT valdkonnas järgmiseks neljaks aastaks annab.

Teistest erakondadest eristusid Reformierakond ja IRL, kes on infotehnoloogia toonud oma programmides välja eraldiseisva peatükina. Ülejäänud erakonnad (SDE, Kesk jt.) on piirdunud eraldiseisvate IT'd puudutavate lubadustega valdkondade programmides.

Kui panna kokku 8 partei valimisprogrammid ja vaadata millised on 100 kõige enam valmisprogrammides kasutatud sõna (ilma sidesõnadeta ja osade asesõnadeta), siis avaneb järgmine pilt:

Korjasin välja olulisemad teemad ja nende olemasolu erakondade programmides.

Teema	IRL	Kesk	SDE	Reform	Rohe- lised ja Vabad Kod.	RÜE	Vaba- erakond	EKRE
e-resident	X		X	X				
e-tervishoid	X	X	X	X			x	
Küberkaitse		X	x	X			X	x
Kiire Interneti kättesaadavus	X		x	X	X			X
Eesti Euroopa Liidus IKT eestvedaja	x		X	X				
Eesti keele tehnoloogia arendamine	x		X	X				
Virtuaalvaluutade seadusandlus	X		X	X				
Haridus-, teadusasutuste ja ettevõtjate koostöö	X		X	X			X	
Tehniliste ja insenerialade õppe laiendamine	X			X		X		
IKT kasutuse suurendamine teistes majandusharudes	X		X	X	x			

X – antud teema on programmis kaetud

x – antud teema on programmis lühidalt ja pealiskaudselt kaetud

Tabel näitab, et suuremates valdkondades on IRL'i, Reformierakonna ja SDE rõhuasetused järgmiseks 4 aastaks suhteliselt sarnased. Kindlasti on IKT valdkonnas ka teemasid, millede puhul on parteid põhimõttelistel eriarvamusel. Valimisprogramme lugedes selliseid teemasid otseselt välja ei tulnud.

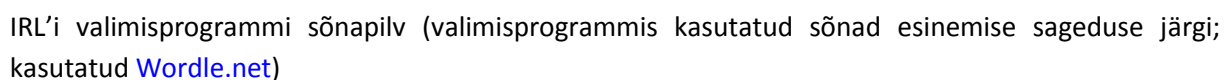
Head lugemist ja ehk aitab see kokkuvõtte mõnel lugejal otsust langetada!

Päikest kõigile,

Enn

P.S. Märkused, täiendused ja parandused on alati teretulnud.

(http://issuu.com/irlmeedia/docs/programm_sisu_trykk/1)

IRL'i lehel on nende valimisplatvorm ka [vene keeles](#).

INFO- JA KOMMUNIKATSIOONITEHNOLOOGIA

Info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat (IKT) targalt kasutades on võimalik suurendada heaolu nii täiendava majanduskasvu, ressursside efektiivsema ja säästliku kasutamise, kui ka erinevate teenuste kasutusmugavuse ja kättesaadavuse parandamise kaudu.

1) IKT sektori kasvatamiseks ning teistes majandussektorites IKT lahenduste laiemaks kasutusvõtuks tuleb hariduse ja ümberõppe kaudu suurendada IKT pädevusega töötajate (nii IKT spetsialistid, IKT kompetentsiga muude erialade spetsialistid, e-äri spetsialistid) hulka.

2) Toome e-residentide ja e-teenusete abil Eestisse uusi ettevõtteid ja töökohti. Riik peab kiiresti alustama Eesti e-teenustel ja ID-kaardil tugineva majandusruumi aktiivset pakkumist teiste riikide ettevõtjatele. Nii saame müüa Eestit kui tänapäevast ja mugavat ettevõtluskeskkonda ning siduda Eestiga inimesi, kes võivad tulevikus tuua Eestisse uusi ettevõtteid ja paremaid töökohti.

3) Eesti peab ära kasutama juba kätte võidetud eelised (IT ja eRiigi maine ja erinevate e-teenuste ulatuslik kasutamiskogemus) selleks, et tuua siia uusi IKT-alaseid otseinvesteeringuid ja talente ka välismaalt. IKT valdkonna arendamisel peab olema meie sihiks, et Eestisse tuleks rohkem võtmetiime ja ettevõtete peakortereid ehk et tekiks keskmisest kõrgema palgaga inimeste kiht, kes loob enda ümber uusi töökohti. Toetama peab kohalike ettevõtete kasvu ja konkurentsivõime tõusu, aga soodustama ka võtmeisikute ja peakorterite ülekolimist Eestisse.

4) Eesti peab ajakohastama IKT sektori ja e-äri ning e-teenustega seotud seadusi järgmistes valdkondades:

a) autoriõigus vajab nii meil kui ka Euroopa Liidu tasandil moodsa tehnoloogia ning äriprotsessidega vastavusse viimist;

b) peame riigina kujundama selge õigusliku käsitluse virtuaalvaluutade kohta, et Eesti ettevõtetel ja eraisikutel oleks nendega kokkupuutumisel tagatud õiguskindlus ja selgus, sealhulgas maksustamise aspektist.

TEHNOLOOGIAPAKT

Soodustamaks ettevõtete ja teadlaste koostööd ning teadusasutuste suuremat panustamist turulähedasse toote- ja tehnoloogiaarendusse, rahastame ülikoolide teadustööd osaliselt ettevõtjate kaudu ehk eraldame innovatsiooni toetamiseks mõeldud raha ettevõtjatele, kes tellivad teadusasutustelt teenuseid. Võtmevaldkondades teadmispõhiseks edasiliikumiseks on kriitilise tähtsusega inseneride, tehnoloogide, teadlaste ja innovatsiooni panustavate ettevõtjate olemasolu ning nende eesmärgistatud koostöö. Toetame loodusteaduste, tehnika- ja tehnoloogiahariduse ühiste eesmärkide seadmiseks era-, avaliku- ja kolmanda sektori kokkuleppena tehnoloogiapakti sõlmimist. Tehnoloogiapakt koondab eesmärgid ja tegevused kolmel tasandil:

* kuidas tuua rohkem noori tehnoloogiavaldkonna erialadele õppima;

* pakutava hariduse tööjõuturu vajadustega parem sidumine kõigil haridustasemetel;

* tööturul olijate ümber- ja täiendõppevõimaluste loomine, et alustada või jätkata tööd tehnoloogiasektoris.

MAJANDUSKESKKOND

Tööjõumaksude langetamine

Seame kõrgepalgaliste, nn tarkade töökohtade loomise soodustamiseks sotsiaalmaksule lae. Eesti keskmisest palgast kolm korda suurema palgaga töötaja palgalt tasutav sotsiaalmaks ei tohi Eestis olla kõrgem kui Soomes, Lätis või Suurbritannias.

Eesti ettevõtete rahvusvahelist konkurentsivõimet parandavad muudatused
Kaotame tulumaksu kinnipidamise litsentsitasudelt, sest see muudab kallimaks investeeringud kõrgetehnoloogilistesse seadmetesse ja protsessidesse.

Me suuname ettevõtlusprogrammid eelkõige kõrge kasvupotentsiaaliga sektoritesse, millega tegelemiseks on Eestis head eeldused oskustega inimeste, huvitatud ettevõtete või maavarade näol.

Käivitada koostöös ettevõtlusorganisatsioonidega valdkondlikke riiklikke programme, sh ja eriti teadus-arendustegevuse ja innovatsiooni programme, suunates sinna ka täiendavaid eelarvelisi vahendeid.

Muuta välisteenistuse üheks peamiseks ülesandeks Eesti ettevõtete ekspordi toetamine ja uute turgude avamine, eelkõige suure kasvupotentsiaaliga ettevõtete huvides.

Otsida aktiivselt välisinvestoreid Eesti majandusarengu jaoks olulistes valdkondades, olles sealjuures valmis erikokkulepeteks ja kontsessioonideks, eelkõige juhtudel, kui sel on oluline nn spill-over efekt täiendava tööhõive loomise kaudu.

Leppida kokku rahvusliku majanduse jaoks olulistes ja rahvusvaheliselt konkurentsivõimelistes majandusvaldkondades (nutikas spetsialiseerumine).

Eesti on Maailma Majandusfoorumi (WEF) riikide konkurentsivõime edetabelis 32. kohal. Jõukohane, aga samas ambitsioonikas on saavutada koht teise kümne esimeses pooles. Selleks on esmatähtis parem ligipääs kiirele internetiühendusele, finantsturgude arendamine kapitali kättesaadavuse parandamiseks, Eesti ettevõtete ja ülikoolide koostöös keerulisemate toodete ja teenuste arendamine ning nende patentidega kaitsmine, samuti CO2 emissioonide vähendamine ja taastuvenergia tootmise laiendamine.

Investeeringu äritegevust soodustavasse IT-, transpordi- ning energeetikataristusse ning transpordiühendustesse. Läbimõeldud energiapoliitikaga aitame kaasa sellele, et Eesti energeetikasektor oleks regioonis konkurentsivõimeline. Toetame kiirete internetiühenduste ja neljarealiste maanteede väljaehitamist.

Eesti arengu jaoks oluliste välisinvesteeringute Eestisse meelitamiseks rakendame sihitud väärtuspakkumiste poliitikat. See tähendab kontaktide sisseseadmist, info vahetamist ning läbirääkimiste pidamist suurkorporatsioonide ja kiiresti kasvavate ettevõtetega, nende arendus või muude üksuste Eestisse paigutamiseks. Valitsusele tuleb luua võimalus

otsustuskorras selleks vajalikke pakkumiste tegemiseks (nt võimalus ajutiselt vähendada uutel töökohtadelt sotsiaalmaksu tasumise kohustust).

Kujundame Arengufondi ümber, liites riskiinvesteeringute osa EAS-iga ja andes seire osa teaduste akadeemiale, muutes selle Riigikogu nõustavaks institutsiooniks.

TÖÖTURG JA HARIDUS

Selleks et haridussüsteem pakuks haridust, mis haakub paremini tööturu vajadustega:

- toetame ettevõtete ja kõrgkoolide ning kutseõppeasutuste vahelisi koostööleppeid, mille eesmärk on tehniliste ja insenerierialade tudengite arvu suurendamine ning selgete praktika- ja karjäärivõimaluste ja stipendiumide kaudu tudengite motiveerimine nende erialade eelistamiseks;
- toetame kõrghariduse riigipoolses rahastamises rohkem selliseid erialasid, mille järgi on globaalselt suurem nõudlus.

Vaatame üle teaduse rahastamismudeli, suurendades võrdselt motivatsiooni teaduse tipptaseme poole pürgimiseks ja erasektori uuringuvajaduste rahuldamiseks. Selgemalt tuleb eristada projektipõhist ja institutsionaalset rahastamist, suurendades viimase osakaalu.

Tööturule suunatud kutse- ja kõrgharidus. Selleks:

- muudame kõik kutse- ja kõrgharidusprogrammid tööturupädevustele suunatuks, suurendades selleks praktika osakaalu õppekavades. Täiendavad vahendid kutse- ja kõrghariduse arendamiseks tuleb eraldada eelkõige praktikavajaduste katteks. Käivitame õpipoisikoolituse programmi, mille eesmärk on, et iga kutseõppur ja tudeng saab õppeaja jooksul osaleda vähemalt ühel erialasel praktilisel Eestis, mis viib ta kokku võimalike tulevaste tööandjatega;
- kõrgkoolide riiklikul rahastamisel arvestame rohkem õpetamise kvaliteeti, sh tööturu tagasisidet;
- ühitame tööturu kvalifikatsiooninõuded ja haridussüsteemi õppekavade õpiväljundid ning tagame selleks vajaliku valdkondliku koostöö, tuginedes moodustatavatele kutsenõukogudele.

Hea eestikeelse hariduse pakkumine Ida-Virumaal on märgilise tähtsusega. Toetame Ida-Virumaa koole ja gümnaasiume eraldi programmiga. Toetame Ida-Virumaa potentsiaali arvestavate erialade õpet TTÜ Virumaa ja TÜ Narva kolledžis.

EUROOPA LIIT

IRL tegi Mart Laari juhtimisel Eestist e-riigi – E-stonia. Nüüd on aeg teha EL-ist E-uroopa. Euroopa Liidu digiportfelli peab kasutama ka Eesti lahenduste tutvustamiseks ja juurutamiseks Brüsselis.

SOTSIAALPOLIITIKA JA TERVISHOID

Kõikidele inimestele, sõltumata nende tervisest, vanusest või sotsiaalsest olukorrast tulenevatesterivajadustest, peavad laienema võrdsed õigused ja võimalused osaleda ühiskonnaelus.

- 1) Selleks arendame elukeskkonna ligipääsetavust nii füüsilises kui ka informatsioonile ligipääsu mõttes (sh riigiasutuste internetikeskkondade eri- ja lihtsustatud versioonide loomine, teksti-TV taastamine, telesaadete subtitreerimise laiendamine jne).

E-tervise konto peab aitama oma tervise seisundit jälgida ja võimaldama saada vajalikku nõu. Loomes e-tervise süsteemis sobivad infotehnoloogilised võimalused oma terviseandmete haldamiseks ja operatiivseks tervisenõustamiseks.

Haigekassa süsteem tuleb reorganiseerida – meditsiiniteenuste eest tasumine tuleb muuta kulupõhiseks ja raha ning arved peavad hakkama käima patsientidega kaasas. Samuti muudame ülevaate tervishoiuteenustest ja hindadest läbipaistvaks ning anname igale inimesele võimaluse näha temale osutatud teenuseid ja nende eest tasutud haigekassa kulusid e-tervise süsteemis.

IT-valdkond peab toetama nii patsienti kui ka tervishoiusüsteemi

Tuleb luua patsiendikeskne andmete logistika. Terviseandmed on patsiendi omad, tervishoiutöötajad on volitatud andmete kasutajad. Patsiendiportaali arenduses tuleb arvestada patsientide vajadustega – võimalus kasutada äppe ja saadaolevaid tervisejälgimise programme. Esmatasandi tervishoiutöötajatel peab olema võimalik koos patsiendiga analüüsida patsiendi sisestatud andmeid (veresuhkur, vererõhk, liikumispäevik, toitumispäevik, meeleoluskaala, valuksaale jne). Tsentraalselt tuleb luua standardid andmete osas, et patsient saaks oma andmeid sisestada ja tekiks patsienditugi, mis aitaks teha valikuid tervishoiuteenuste osas või saada automaatvastuseid ilma tervishoiuressursse kasutamata. Patsiendiportaali tuleks koondada kontrollitud info, mis praegu asub tervise arengu instituudi, terviseameti, sotsiaalministeeriumi, reumaliidu jt kodulehtedel. Selleks:

- 1) alustame tervishoiuasutuste infotehnoloogiliste lahenduste ühtlustamisega ressursside kokkuhoiu eesmärgil ja suurendame e-Tervise rolli inimeste tervisealasel teavitamisel;
- 2) loome uusi telemeditsiinilisi instrumente, et hinnata tervisevajadusi. Ressursid tuleb eelisjärjekorras suunata tervise hoidmisele – tervetele inimestele ja tervise säilitamiseks krooniliste haigustega inimestele;
- 3) et tagada inimeste tervist puudutavad õigemad otsused, tuleb välja töötada digitaalne tsentraalne korrektselt standardiseeritud instrument, mida saaks kasutada nii tervishoiu- kui

ka sotsiaaltöötajad. Standard peab võimaldama kasutada otsustustuge, mida omakorda saavad kasutada töötukassa spetsialistid töövõimetuse tuvastamisel või vastavatele teenustele suunamisel. Selleks integreerime esmatasandi tervishoiu ja sotsiaalhoolekande teenused, kasutades andmevahetuskeskonnana juba loodud süsteeme – tsentraalne tervise infosüsteemi ja sotsiaalhoolekande infosüsteemi Star;

TRANSPORT JA LOGISTIKA

Soodustame uute infotehnoloogiliste lahenduste kasutamist transpordis ehk intelligentseid transpordisüsteeme, mis aitavad erinevaid liikumisviise paremini ühendada ja muuta transporti kasutajasõbralikumaks ja efektiivsemaks. Suuname osa igal aastal transpordi rahastamiseks kasutatavast rahast efektiivsust suurendavatesse lahendustesse. Teeme ära õiguslikud ettevalmistused, et Eesti oleks esimeste riikide hulgas, kus on võimalik kasutusele võtta isejuhtivaid autosid.

Kiire internetiühendus peab olema Eestis laialt kättesaadav. Seetõttu tuleb jätkata Estwin sidevõrgu arendamist ja reguleerida sageduslubade väljaandmist jm riigipoolseid tingimusi nii, et uued kommunikatsioonitehnoloogiad ja -teenused jõuaksid Eesti tarbijateni kiiresti ja võimalikult taskukohase hinnaga.

TURVALISUS JA RIIGIKAITSE

Algatame programmi „Riigikaitse igaühele”. Selle programmi kaudu saavad inimesed anda oma panuse riigikaitse ja väljendada ka toetust Eesti kaitsmiseks. Selle egiidi all õpetatakse esmaabi, küberturvalisust, tutvustatakse sõjaajalugu.

REFORMIERAKOND

(http://reform.ee/FB/Valimisprogramm_2015_web.pdf)

Reformierakonna valimisprogrammi sõnapilv (valimisprogrammis kasutatud sõnad esinemise sageduse järgi; kasutatud [Wordle.net](http://wordle.net))

Reformierakonna valimisplatvormid on läbi aastate olnud väga põhjalikud. 2015. aasta valimisplatvorm ei ole selles osas erandlik. Samas on Reformierakond aga valimisprogrammi struktureerimisega üle pilgutanud ja muutnud oma visiooni lugemise ja jälgimise väga raskeks.

Valimisprogrammi [innovatsiooni peatükk](#) on täies mahus pühendatud e-Eestile ja selle arendamisele.

Reformierakonna lehelt ei õnnestunud mul leida valimisprogrammi vene keeles. Kas tõesti härrased unustasite selle ära?

Järgnevad olulisemad lubadused Reformierakonna programmist, mis puudutavad IKT valdkonda ja IKT ettevõtete majanduskeskkonda Eestis:

INFO- JA KOMMUNIKATSIOONITEHNOLOOGIA

Reformierakond seab Eesti eesmärgiks olla uudsete e-teenuste looja, arendaja, rakendaja ja pakkuja muule maailmale – teerajaja teistele riikidele nii tehnoloogiliste arenduste kui ka nendele õigusliku keskkonna loomisel. (peatükk: Innovatsioon; Eesmärk 1)

Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia arendamine ei ole eesmärk omaette. See viib lisaväärtuse loomiseni ja teeb riigi pakutavad teenused kvaliteetsemaks, mugavamaks ja kättesaadavamaks. Nutikate lahenduste eesmärk on tõsta inimeste elukvaliteeti ja tööhõivet. (peatükk: Innovatsioon; Eesmärk 1)

Eesti inimeste elukvaliteedi parandamiseks ja uuele arenguhüppele aluse panemiseks tuleb ülikiire interneti baasvõrk välja ehitada terves Eestis. Tänapäeva maailm on mobiilne, seetõttu peab Reformierakond oluliseks virtuaalse õppimise, töö ja kaugtöö soosimist. (peatükk: Innovatsioon; Eesmärk 1)

Reformierakonna eesmärgid innovatsiooni ja e-teenuste arendamise vallas on:

1. Riiklike e-teenuste arendamine.
2. Inimeste toimetulekuvõime tõstmine infoühiskonnas ja eesti keele kaitsmine.
3. E-demokraatia ja kaasamise edasiarendamine ning digitaalse lõhe tekke vältimine.

Reformierakond toetab uute tehnoloogiate laialdast kasutuselevõttu majandusarengu ja heaolu kasvu hoogustamiseks (sealhulgas 3D printimise tehnoloogia levikut, juhita autode testkeskkonna kujundamist jms) ja soodsa õiguskeskkonna väljaarendamist, et Eesti oleks üheks esimeseks riigiks maailmas uute tehnoloogiate rakendamisel (peatükk: Innovatsioon; Eesmärk 1)

MAJANDUSKESKKOND

Reformierakond viib läbi reformid, mis muudavad uute töökohtade loomise lihtsamaks ja odavamaks ning Eesti üheks Põhjamaade äri ja ettevõtluse meeliskohaks. (peatükk: Rahvusliku julgeoleku strateegia; Eesmärk 1)

Reformierakond viib ellu programmi „10 miljonit e-kodanikku” ning arendab järjepidevalt e-kodanike tarbeks mõeldud teenuseid (peatükk: Rahvusliku julgeoleku strateegia; Eesmärk 4)

Reformierakond rakendab e-residentsuse programmi eesmärgiga tuua Eestisse uusi investeringuid, töökohti ja rahvusvahelist äritegevust ning sellega kaasnevat maksutulu (peatükk: Innovatsioon; Eesmärk 1)

Reformierakond kujundab e-residentsuse kiireks ja laiaulatuslikuks juurutamiseks vajaliku õigusraamistiku ja tehnilise suutlikkuse (peatükk: Riiklus ja õiguskord; Eesmärk 2)

Reformierakond viib ellu avatud residentsuse programmi ehk programmi “10 miljonit e-kodanikku” ning arendab järjepidevalt e-kodanike tarbeks mõeldud teenuseid

Reformierakond loob võimalused Eesti kui digimaailma ärikeskuse tekkeks, et välismaistel ettevõtetel oleks võimalik oma ärid mugavalt Eestisse registreerida (peatükk: *Rahvusliku julgeoleku strateegia*; Eesmärk 4)

Riigi põhiline roll majanduse ümberstruktureerimisel on luua selleks eraettevõtlusele tingimused hästi koolitatud tööjõu ja parema ärikeskkonna näol. (peatükk: *Majandus; Majanduskasv kõigi heaks*)

Reformierakond näeb Eesti uue kasvu alusena Eesti ettevõtete suuremat orienteeritust maailmaturul ja Eesti ettevõtetele kuuluvate intellektuaalsete õiguste mitmekordistumises ning julgustab ettevõtjaid olema ambitsioonikad ja innovatiivsed (peatükk: *Majandus; Eesmärk 1*)

uute õigusaktide kehtestamisel või olemasolevate muutmisel tuleb eelkõige hinnata selle mõju Eesti konkurentsivõimele (peatükk: *Majandus; Eesmärk 1*)

Reformierakond toetab e-arvete süsteemi kasutuselevõttu, muutes arveldusprotsessi kiiremaks ja lihtsamaks (peatükk: *Majandus; Eesmärk 1*)

Reformierakond töötab välja e-riigi lahenduste turundamise ja ekspordi tervikliku strateegia (peatükk: *Majandus; Eesmärk 1*)

Reformierakond seab sihiks Eesti kujunemise maailma e-majanduse püsivaks liidriks ja tipptasemel tegutsemiskeskonnaks infotehnoloogiarakendusi arendavatele ettevõtetele (peatükk: *Majandus; Eesmärk 1*)

Reformierakond edendab reaalaraja (online) majandust, milleks rakendab e-arvete süsteemi ja automaatse maksuaruandluse (peatükk: *Innovatsioon; Eesmärk 1*)

Reformierakond analüüsib virtuaalvaluuta/krüptoraha kasutuselevõttuga kaasnevate õiguslike ja maksunduslike regulatsioonide muutmise vajadust (peatükk: *Innovatsioon; Eesmärk 1*)

Reformierakond jätkab ettevõtlusega alustamise, väikeettevõtete tegevuse ja riigiga suhtlemise lihtsustamiseks loodud e-keskkonna arendamist (Ettevõtjaportaali, uus e-maksuamet jne) (peatükk: *Majandus; Eesmärk 3*)

Reformierakond näeb suurema lisandväärtuse loomise võimalust IT, disaini ja insenertehniliste lahenduste rakendamises kõikides tootmisharudes. Rahvusvaheline turundus ja tootearendus/innovatsioon on ekspordivõimekuse tõstmiseks ühtmoodi oluline nii teenindussektoris, põllumajanduses kui töötlevas tööstuses (peatükk: *Majandus; Eesmärk 4*)

Reformierakond killustatuse vältimiseks peab mõistlikuks kasvualade arendus- ja innovatsiooniklastrite loomist (peatükk: *Majandus; Eesmärk 4*)

Reformierakond arendab õiguslikke võimalusi Eesti kui digimaailma ärikeskuse tekkeks, et välismaistel ettevõtetel oleks võimalik oma ärid mugavalt Eestisse registreerida (peatükk: *Majandus; Eesmärk 4*)

Reformierakond vähendab sotsiaalmaksu määra 2% võrra ja muudab selle maksmise ja sellega seotud sotsiaalsete garantiide saamise paindlikumaks. (peatükk: Majandus; Eesmärk 5)

Reformierakond vähendab uute töökohtade loomise soodustamiseks tööjõumakse – töötuskindlustusmaks alaneb 1,95 %-ni ja sotsiaalmaks 31 %-ni – ning kahekordistab tulumaksuvaba miinimumi (peatükk: Sotsiaalvaldkond; Eesmärk 2)

Reformierakond vaatab üle töö- ja puhkeaja regulatsioonid ning ajakohastab neid muutunud töövormidest lähtudes, nii et tööaja korraldus oleks paindlik ning arvestaks tööandja ja töötaja tegelike vajaduste ja võimalustega (peatükk: Sotsiaalvaldkond; Eesmärk 2)

Reformierakond loob e-võimalused töötajatele oma õiguste eest seismiseks ilma vahendusorganisatsioonideta või vabakondlikult organiseerudes (peatükk: Sotsiaalvaldkond; Eesmärk 2)

Reformierakond loob eeldused ettevõtluse arenguks ja töökohtade tekkeks väljaspool linnalisi piirkondi. Selleks algatame programmi ettevõtluseks vajalike elektri- ja sidevõrkudega liitumiseks (nn viimase kilomeetri toetus) ning teede rajamiseks põhimõttel: x osa riik, y osa kohalik omavalitsus ja z osa ettevõtte (peatükk: Maaelu; Eesmärk 1)

TÖÖTURG JA HARIDUS

Reformierakond loob Euroopa riikide parimaid kogemusi arvestades lisamotivaatoreid erakapitali kaasamiseks teadus- ja arendustegevuse rahastamisse ning seab sihiks jõuda teadus- ja arendustegevuse rahastamisel 3%-ni SKTst (peatükk: Majandus; Eesmärk 1)

Reformierakond loob täiendavad motivaatorid erakapitali kaasamiseks teadus- ja arendustegevuse rahastamisse, arvestades Euroopa riikide parimat kogemust ning seab sihiks jõuda teadus- ja arendustegevuse rahastamisel 3%-ni SKTst (sealhulgas erasektori panuseni 2% SKTst) (peatükk: Haridus ja teadus; Eesmärk 6)

Reformierakond integreerib esmase finantskirjaoskuse, ettevõtlusõppe, programmeerimise ja robotika kõigi haridusastmete õppekavadesse ning laiendab selleteemaliste vaba- ja valikainete valikut (peatükk: Majandus; Eesmärk 2)

Reformierakond väärtustab IT-õpet kõigis haridusastmetes. Hõlmab programmeerimisõppega (progetiiger 2.0) kaalushariduse (peatükk: Innovatsioon; Eesmärk 2)

Reformierakond arendab üldhariduskoolides arvutipõhist õpet ja digitaalset õppevara (peatükk: Innovatsioon; Eesmärk 2)

Reformierakond arendab IT-õpet kõrg- ja kutsekoolides. Laiendab IT Akadeemia programmi ja rahvusvahelist koostööd teiste riikide tippülikoolidega (peatükk: Innovatsioon; Eesmärk 2)

Reformierakond arendab elukestvat õpet, et inimene oleks ette valmistatud targa töökoha vastuvõtmiseks (peatükk: Innovatsioon; Eesmärk 2)

Reformierakond kutsehariduse paremaks sidumiseks tööturu vajadustega kaalub kutsehariduse osalist üleviimist eraõiguslikele alustele ning toetusskeemide loomist kutseharidusse panustavatele ettevõtetele (peatükk: Majandus; Eesmärk 2)

Reformierakond kutsehariduse paremaks sidumiseks tööturu vajadustega kaalub kutsehariduse osalist üleviimist eraõiguslikele alustele ning toetusskeemide loomist kutseharidusse panustavatele ettevõtetele (peatükk: Haridus ja teadus; Eesmärk 3)

Reformierakond lähtub arusaamast, et üheks tõhusamaks võimaluseks üle saada demograafilistest põhjustest tingitud tööjõupuudusest on töötajate haridustaseme tõstmine ja hariduse sisu pidev uuendamine (peatükk: Majandus; Eesmärk 2)

Reformierakond toetab eraldi programmiga 55+ vanuses töötajate täiendõpet (peatükk: Majandus; Eesmärk 2)

Reformierakond annab õpetajatele suurema otsustusõiguse õppetöö kujundamisel, eeskätt ainete lõimimise ja e-õppe rakendamisel (peatükk: Haridus ja teadus; Eesmärk 1)

Reformierakond soodustab õpetajate ümberõpet ja täiendkoolitust, et tagada õppeprotsessi ajakohasus (kujundav hindamine, ainekavade lõimitus, pidevalt uueneva digitehnoloogia rakendamine ja e-õppe arendamine jms) (peatükk: Haridus ja teadus; Eesmärk 1)

Reformierakond arendab veebipõhiseid õpikeskkondi, muuhulgas vajalike litsentside riigile omandamise teel, võimaldades neid kasutada ajaliste ja territoriaalsete piiranguteta (peatükk: Haridus ja teadus; Eesmärk 3)

Reformierakond seab sihiks kujundada välja kutseharidussüsteemi, mille lõpetajail pole probleemiks leida hästitasustatud töökoht vastavalt oma huvidele ja võimetele ning ettevõtete ootustele (peatükk: Haridus ja teadus; Eesmärk 3)

Reformierakond suurendab ettevõttepraktika osatähtsust (peatükk: Haridus ja teadus; Eesmärk 3)

Reformierakond kutseõppe ja praktilise tööelu paremaks sidumiseks lõimib kutseõppe õppekavasse töökohapõhise õppevormi (nn õpipoisiõppe), mille õppekava loomise peamine sisend tuleb tööandjalt (peatükk: Haridus ja teadus; Eesmärk 3)

Reformierakond kaasab tööandjaid tihedamalt kutsehariduse planeerimisse ja praktikakohtade loomisesse (peatükk: Haridus ja teadus; Eesmärk 3)

Reformierakond loob üliõpilastele tervikliku veebipõhise õppekeskkonna kursuste läbimiseks (peatükk: Haridus ja teadus; Eesmärk 5)

Reformierakond laiendab infotehnoloogia võimalusi tutvustavat ja kasutusoskusi arendavat täiendõpet, et ka suurem osa vanemaealistest saaks e-teenuste kasutajateks (peatükk: Innovatsioon; Eesmärk 3)

Reformierakond ajakohastab haridussüsteemi, pidades eriti silmas kutse-, kõrg- ja täiendharidust, mis peab arendama võimet sammu pidada muutustega majanduskeskkonnas ja majanduse struktuuris (peatükk: Majandus; Eesmärk 5)

Reformierakond panustab erivajadustega inimeste tööturule ja ühiskonnaellu toomisse, rakendab uue töövõimeseadusandluse (*peatükk: Majandus; Eesmärk 5*)

Reformierakond arendab töötuskindlustussüsteemi aktiivse tööturupoliitika suunas ja edendab elukestvat õpet (*peatükk: Majandus; Eesmärk 5*)

Reformierakond toetab riiklikult teaduse ja tehnoloogiate populariseerimisega seonduvaid huvihariduslikke algatusi (*peatükk: Majandus; Eesmärk 7*)

EUROOPA LIIT

Reformierakond soovib kujundada Eestist Euroopa andmekaitseliidri, pöörates erilist tähelepanu kodanike isikuandmete kaitsele, sealhulgas tõhustades asjakohast kohtulikku kaitset. Peab digitehnoloogiat uusi võimalusi loovaks ja arengut soodustavaks. Toetab kogu Euroopa Liitu hõlmava andmekaitse reformi läbiviimist ühtsete põhimõtete alusel (*peatükk: Rahvusliku julgeoleku strateegia; Eesmärk 2*)

Reformierakond taotleb Euroopa Liidu siseturvalisuse IT-arenduskeskuse toomist Eestisse ja on valmis selleks toetama uue IT Agentuuri hoone rajamist Eestisse (*peatükk: Rahvusliku julgeoleku strateegia; Eesmärk 4*)

Äritegevuse ja isikliku asjaajamise kiirendamiseks edendab ja toetab digiallkirja kasutuselevõttu kogu Euroopa Liidus (*peatükk: Innovatsioon; Eesmärk 1*)

Reformierakond tagab, et Eesti on Euroopa Liidu tasemel ressursisäästu valdkonna eestvedaja, veendes ka teisi liikmesriike kasutama ressursisäästu saavutamiseks oluliselt rohkem moodsaid IT-lahendusi ja e-teenuseid (*peatükk: Keskkond; Eesmärk 2*)

Reformierakond kujundab Eestist Euroopa andmekaitseliidri, tõhustades veelgi isikuandmete kaitset. Toetab Euroopa Liidu digitehnoloogial põhinevat arengut ja ühtsete põhimõtete kasutuselevõttu. Algatab rahvaharidusprogrammi interneti kasutamise edendamiseks, riskide vältimiseks ja turvalisuse tagamiseks ning eraelu tõhusaks kaitsmiseks (*peatükk: Riiklus ja õiguskord; Eesmärk 3*)

KULTUUR

Eesti keele tulevik on uutes keele- ja kõnetehnoloogilistes rakendustes ja lahendustes. Toetab kõiki tegevusi, mis võimaldavad eesti keelel toimida arvutikeelena samal tasemel teiste arenenud keeltega. Toetab nii üks- kui ka mitmekeelsete sõnaraamatute koostamise ja tõlkija abivahendite tehnoloogiate loomist ja arendamist (peatükk: Eesti keel, rahvuslik mälu ja riiklikud sümbolid; Eesmärk 1)

Reformierakond leiab, et loomevabadus peab olema tagatud ka autorite õiguse tugeva kaitsega, milleks on vajalik uue autoriõiguse seaduse vastuvõtmine, mis läbi autorite õiguste parema kaitse peab kaasa aitama innovatsiooni ja teadmispõhise majanduse arengule. Õigust tuleb tõlgendada ja rakendada autorite kasuks (peatükk: Kultuuri- ja spordipoliitika; Eesmärk 2)

Reformierakond toetab eesti keele kestvust ja arengut nii keeletehnoloogiate (häältuvastus jt) piisava rahastamise kui ka eestikeelsete arvutiprogrammide laialdasema kasutuselevõtmisega. Jätkab rahvuskultuuri säilikut ja arhiivide digitaliseerimist (peatükk: Innovatsioon; Eesmärk 2)

Reformierakond leiab, et internet on vaba ja sellele ligipääs on igaühe õigus (peatükk: Kultuuri- ja spordipoliitika; Eesmärk 4)

Reformierakond soovib tekitada riiklike regulatsioonide kehtestamisel ja investeeringute planeerimisel digimeedia, sealhulgas sotsiaalmeedia, teenuste pakkujatele võimalikult lihtsaid ja majanduslikult kättesaadavaid tegevustingimusi. Samas tuleb tagada üksikisikutele efektiivne õiguskaitse nende põhiseaduslike õiguste rikkumise tõkestamiseks ja tekitatud kahjude heastamiseks nüüdistehnoloogial põhinevate meediateenuste pakkujate poolt (peatükk: Kultuuri- ja spordipoliitika; Eesmärk 4)

SOTSIAALPOLIITIKA JA TERVISHOID

Reformierakond arendab edasi e-tervise lahendusi, mis võimaldavad personaalsemat ja seeläbi tõhusamat terviseedendust, haiguste ennetust ning ravi (peatükk: Innovatsioon; Eesmärk 1)

Reformierakond suurendab patsientide valikuvabadust raviteenuse ja arsti valimisel terve Eesti piires sarnaselt EL patsiendi õiguste direktiiviga, rakendab selleks patsiendiga kaasas käiva hüvitise süsteemi ning arendab kättesaadavuse parandamiseks edasi patsiendiportaali e-registratuuri (peatükk: Sotsiaalvaldkond; Eesmärk 4)

Reformierakond algatab e-kliiniku pilootprojekti - online kliiniku, koos kõigi e-tervise lahendustega, otsustustoe ja arstidega ühendusega (peatükk: Sotsiaalvaldkond; Eesmärk 4)

Reformierakond paneb toimima e-konsultatsiooni, e-saatekirja ja e-kiirabikaardi, mis parandavad infovahetust arstide vahel ning võimaldavad pakkuda patsientidele kvaliteetsemat teenust ning lühemaid ravijärjekordi (peatükk: Sotsiaalvaldkond; Eesmärk 4)

Reformierakond arendab andmevahetust tervise infosüsteemi kaudu, et tagada laste hõlmatus hambaraviteenustega (peatükk: Sotsiaalvaldkond; Eesmärk 3)

RIIGI JUHTIMINE

Reformierakond viib riigi pakutavad e-teenused ühtsele kvaliteedistandardile ja konsolideerib avalikud e-teenuste kanalid (www.eesti.ee) (peatükk: Innovatsioon; Eesmärk 1)

Reformierakond peab andmete laialdase riskasutuse taustal oluliseks kaitsta inimeste privaatsust, et igal ajahetkel oleks isikul võimalik näha, kes ja milleks tema kohta riigi käes olevaid andmeid kasutab (peatükk: Innovatsioon; Eesmärk 1)

Reformierakond jätkab õigussüsteemi arendamist kodifitseerituse ja lihtsuse suunas. Arendab infosüsteeme, mis tagavad kõigi õigusaktide, kohtuotsuste ja riigi põhiregistrite pideva kättesaadavuse kõigile, kel selleks vajadus. Rakendab õigusaktide mõjude järelhindamise süsteemi (peatükk: Rahvusliku julgeoleku strateegia; Eesmärk 2)

Reformierakond parandab autoriõiguste tsiviilõiguslikku kaitset ning keskendab senisest enam tähelepanu võitlusele tarkvara- ja netipiraatlusega (peatükk: Rahvusliku julgeoleku strateegia; Eesmärk 8)

Reformierakond jätkab reforme, mille sihiks on avalike teenuste pakkumise ja nende tugiteenuste (raamatupidamine, personaliarvestus, hanked) konsolideerimine ning digitaliseerimine (uued e-teenused nagu e-arve, uus e-maksuamet jm) (peatükk: Majandus; Eesmärk 3)

Reformierakond arendab taristut (open data, e-residentsus jne), mis võimaldavad uute äriühenduste loomist erasektori poolt (peatükk: Majandus; Eesmärk 3)

Reformierakond arendab elektrooniliste valimiste keskkonda ja edendab kaasatud valitsemise põhimõttest lähtuvaid poliitikas osalemise võimalusi (peatükk: Innovatsioon; Eesmärk 3)

TURVALISUS JA RIIGIKAITSE

Reformierakond hoiab ajakohasena Eesti küberjulgeolekustrateegia, panustab NATO küberkaitse moderniseerimisse ja tõhususe suurendamisse NATO küberkaitse oivakeskuse arendamisega Tallinnas. Seisab küberturvalisuse ja kübervabaduste eest ning annab oma panuse Euroopa Liidu küberkaitsepoliitika väljatöötamisse. Toob Eestisse rohkem rahvusvahelisi üritusi küberkaitsekoolituste ja -õppuste valdkonnas (peatükk: Rahvusliku julgeoleku strateegia; Eesmärk 5)

Reformierakond arendab välja NATO rahvusvahelise küberõppuste keskkonna (NATO Cyber Range) (peatükk: Rahvusliku julgeoleku strateegia; Eesmärk 5)

Reformierakond toetab võitlust küberkuritegevuse vastu, tervikliku küberjulgeoleku seiresüsteemi juurutamist ja valdkonnasisest innovatsiooni (peatükk: Innovatsioon; Eesmärk 1)

Reformierakond teeb täiendava inventuuri taristule, mis peab tagama elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamise häda-, kriisi- ja sõjaolukordades, vaatab üle riskiobjektide ohutusnõuded ja järelevalve korralduse, võimalike õnnetusstsenaariumidega toimetuleku meetmed ning tihendab vastavate õppuste korraldamist (peatükk: Rahvusliku julgeoleku strateegia; Eesmärk 7)

Reformierakond käsitleb energia varustuskindlust eraldi tavaolukorras ja kriisiajal. Arendab välja lokaalsed energiavarustuse lahendused elutähtsate teenuste (väeosad, haiglad jmt) toimepidevuse tagamiseks olukorras, kus suur energiataristu ei toimi (peatükk: Rahvusliku julgeoleku strateegia; Eesmärk 7)

Reformierakond teostab vajalikud investeeringud katkematu side tagamiseks kriisisituatsioonides (peatükk: Rahvusliku julgeoleku strateegia; Eesmärk 7)

Reformierakond toetab elutähtsate teenuste juhtimissüsteemide, isikuandmete jt andmebaaside dubleerimiseks ja turvaliseks hoidmiseks riigipilve välja arendamist ning oluliste andmebaaside turvalist dubleerimist asupaigaga väljaspool Eestit (peatükk: Rahvusliku julgeoleku strateegia; Eesmärk 7)

Reformierakond sätestab, et alates aastast 2020 tohib Eestis turule tuua vaid sisseehitatud 112 päästekutsungi automaatsüsteemiga sõiduautosid (peatükk: Rahvusliku julgeoleku strateegia; Eesmärk 8)

SOTSIAALDEMOKRAATLIK ERAKOND

(<http://www.sotsdem.ee/wp-content/uploads/2015/01/SDE-valimisprogramm-2015.pdf>)

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna valimisprogrammi sõnapilv (valimisprogrammis kasutatud sõnad esinemise sageduse järgi; kasutatud [Wordle.net](http://www.wordle.net))

Sotsiaaldemokraatide programm on aasta aastalt IKT vaatest üha sisukamaks muutunud. Päril mitmetes teemades, kus eelnevatel aastatel ei ole Sotsiaaldemokraatidel selget seisukohta olnud on nüüd programmis nende kava ja lubadused välja toodud.

Sotside valimislubadusi kajastav veebileht tegi pika puuga ära teistele erakondadele oma kasutusmugavuse ja minimalistliku ülesehituse poolest. Samas oli lisaks tekstile ka lihtne graafika ja videod.

Sotsiaaldemokraatide lehel oli nende valimisplatvorm ka [vene keeles](http://vene.keeles).

Järgnevad olulisemad lubadused Sotsiaaldemokraatide programmist, mis puudutavad IKT valdkonda ja IKT ettevõtete majanduskeskkonda Eestis:

INFO- JA KOMMUNIKATSIOONITEHNOLOOGIA

Toetame e-residentsuse projekti arendust ja aitame selle sisustada vajalike teenustega. (peatükk: Avatud valitsemine ja riigihaldus; Olulisemad lubadused; E-riigi areng)

Võimaluse korral hangime teenuseid ja tooteid kohalikelt ettevõtetelt, et toetada IKT-valdkonna arengut Eestis. (peatükk: Avatud valitsemine ja riigihaldus; Olulisemad lubadused; E-riigi areng)

Soodustame vabavara arendamist ja kasutamist, vaatame üle riigi litsentsipoliitika ning eelistame võimaluse korral vabavaralahendusi. (peatükk: Avatud valitsemine ja riigihaldus; Olulisemad lubadused; E-riigi areng)

Töötame välja virtuaalvaluutade võimaliku tunnustamise ja kasutamise poliitika. (peatükk: Avatud valitsemine ja riigihaldus; Olulisemad lubadused; E-riigi areng)

Aitame inimestel, kes e-teenuseid ei kasuta, saada digiassistentide võrgustiku toel osa e-teenuste võimalustest. (peatükk: Avatud valitsemine ja riigihaldus; Olulisemad lubadused; E-riigi areng)

Selleks, et vähendada digitaalset lõhet, alustame keeletehnoloogia kasutamist riiklike teenuste pakkumisel. Toetame ees keele arengut keeletehnoloogiate piisavarahastamise, eestikeelsete arvutiprogrammide laialdasema kasutuselevõtu ning rahvuskultuuri säilikute ja arhiivide digitaliseerimise ja avalikustamise (ligipääsu võimaldamise) kaudu. (peatükk: Avatud valitsemine ja riigihaldus; Olulisemad lubadused; E-riigi areng)

MAJANDUSKESKKOND

Majandusarengu ergutamiseks peame oluliseks haridus- ja teadusasutuste ning ettevõtjate tihedat koostööd ja töötajate kaasamist otsuste tegemisse. (peatükk: Inimareng)

Toetame kõigi töötajate regulaarset täiendus- ja ümberõpet, suuname selleks Töökassa (praegune Töötukassa) kaudu viie aasta jooksul 50 miljonit eurot. Pöörame erilist tähelepanu inimeste digitaalsete oskuste arendamisele. Viime ellu mahuka täiendõppeprogramm "Tark Eesti". (peatükk: Majandus ja ettevõtlus; Olulisemad lubadused)

Vabastame erisoodustusmaksust kõik tööandja tasutavad tasemeõppekulud ja tervisekulude hüvitamise kuni 600 eurot aastas. (peatükk: Majandus ja ettevõtlus; Olulisemad lubadused)

Töötame välja arengut tagava talendipoliitika. (peatükk: Majandus ja ettevõtlus; Meetmed)

Vähendame ettevõtlusbürokraatiat, välistame kord juba riigile esitatud andmete mitmekordse küsimise ja võimaldame väikeettevõtetele erisusi aruandluskohustuse täitmisel. Hoiame ettevõtjaid põhjendamatult koormavate ja läbimõttlemata õigusaktide eest. (peatükk: Majandus ja ettevõtlus; Meetmed)

Parandame ettevõtete ja kõrgkoolide innovatsioonikoostööd, parandame koolide juures asuvate teadus- ja arenduskeskuste võimekust lahendada valdkonnaüleseid ettevõtlusprobleeme. (peatükk: Majandus ja ettevõtlus; Meetmed)

Toetame era-, avaliku- ja kolmanda sektori koostööplatvormide loomist ja arengut. (peatükk: Majandus ja ettevõtlus; Meetmed)

Kaasame ettevõtjaid riigi teadus- ja arenduspoliitika kujundamisse. (peatükk: Majandus ja ettevõtlus; Meetmed)

Toetame tootlikkuse tõstmiseks IKT-lahenduste juurutamist ja oskusteabe kasutamist kõigis majandusharudes. (peatükk: Majandus ja ettevõtlus; Meetmed)

Parandame suure kasvupotentsiaaliga alustavate ettevõtete jaoks riskikapitali kättesaadavust riigi kaasosalusega fondide kaudu. (peatükk: Majandus ja ettevõtlus; Meetmed)

Ekspordi hoogustamiseks arendame edasi riiklikke tugiteenuseid, sh ekspordigarantiisid. Kasutame ettevõtjate abistamiseks senisest tõhusamalt Eesti välisesinduste võrgustikku. (peatükk: Majandus ja ettevõtlus; Meetmed)

Loome lähiriikidega haridus- ja tehnoloogiasillad, juurutame üliõpilasvahetust ja Ühiseid õppeprogramme. Soodustame Eesti infotehnoloogialahenduste ja oskusteabe eksporti välisriikidesse. (peatükk: Majandus ja ettevõtlus; Meetmed)

Tootlikkuse tõstmiseks toetame nii riigi osalemist ettevõtete kõrgtehnoloogia-hangetes kui ka innovatsioonikomponendi arvestamist riigihangetel. (peatükk: Majandus ja ettevõtlus; Meetmed)

Riigi ja kohalike omavalitsuste investeerimistegevuse ning avaliku ja erasektori partnerluse toetamiseks loome avaliku ja erasektori koostööprojektide (PPP) kaasfinantseerimiseks riikliku partnerlusfondi. (peatükk: Majandus ja ettevõtlus; Meetmed)

TÖÖTURG JA HARIDUS

Kasvav rahvas. Väljaränne väheneb ja tagasiränne suureneb, lisandub kvalifitseeritud tööjõudu väljastpoolt Eestit, piirkondlik ebavõrdsus on vähenenud. (peatükk: Sissejuhatus)

Kõrgelt kvalifitseeritud tööjõu puudusest aitavad üle saada rakenduskõrghariduse ning piirkondlike kompetentsi- ja hariduskeskuste arendamine ning igas eas töötajatele kättesaadavad täiendus- ja ümberõppevõimalused. (peatükk: Haridus ja teadus; Visioon)

Laiendame valikainete omandamise võimalusi kõigis gümnaasiumides üleriigilise e-gümnaasiumi tugisüsteemi loomise abil. Toetame kvaliteetse e-õppevara kättesaadavust haridussüsteemis ja pakume koolidele haridustehnoloogide abi digitaalse õppe juurutamisel. (peatükk: Haridus ja teadus; Meetmed)

Panustame rakendusliku kõrghariduse arengusse, et rahuldada Eesti ettevõtete vajadust kõrge kvalifikatsiooniga tööjõu järele. Selleks, et kindlustada kõrg- ja kutsehariduse kättesaadavus maakonnakeskustes, loome piirkondlike haridus- ja kompetentsikeskuste võrgustiku, parandame nende ühistoimet riigi-gümnaasiumide ja ülikoolidega. (peatükk: Haridus ja teadus; Meetmed)

Laiendame IT-õpet kõigil haridusastmetel ja -valdkondades. (peatükk: Haridus ja teadus; Meetmed)

Erakapitali tõhusamaks kaasamiseks teadus- ja arendustegevusse loome riikliku teadusosaku. Osakut saab taotleda konkreetsete teadus- ja arendusprojektidega tegelev ettevõtte. (peatükk: Haridus ja teadus; Meetmed)

Aastaks 2020 saavutame era- ja avaliku sektori koostöös teadus- ja arendustegevuse kulutused tasemel 3% SKTst, eraldame selleks igal aastal lisavahendeid riigieelarvest. (peatükk: Haridus ja teadus; Meetmed)

Toetame eesti keele innovaatilise õpetusmudeli väljatöötamist vene õppekeelega koolidele koos tänapäevaste infotehnoloogial põhinevate õppematerjalide väljaandmisega. (peatükk: Lõimumine; Meetmed)

EUROOPA LIIT

Püüame Eesti elektroonilisi ja mobiilseid IKT-lahendusi muuta Euroopa Liidu standarditeks. (peatükk: Avatud valitsemine ja riigihaldus; Olulisemad lubadused; E-riigi areng)

Valmistame nii korralduslikult kui ka sisuliselt hästi ette Eesti eesistumise Euroopa Liidus 2018. aastal. Eesistumise prioriteetidena näeme Euroopa Liidu ühtse turu ja digitaalse turu arendamist, energialiidu loomist ning ühtse välispoliitika ja idapartnerluspoliitika tugevdamist. (peatükk: Välispoliitika; Peamised lubadused)

KULTUUR

Täiendame autorikaitse seadust selliselt, et see vastaks digikeskkonna arengutele, soodustaks Eesti kultuuri säilimist ja kättesaadavust digitaalsel kujul, kuid samas kaitseks tõhusalt Eesti autorite ja interpretide õigusi oma teostele ning loometöö eest saadava tulu võimalusi. (peatükk: Kultuur; Meetmed)

SOTSIAALPOLIITIKA JA TERVISHOID

Juurutame praegused e-tervise (ennekõike digiregistratuur ja digilugu) lahendused. Jälgime, et tervishoiuteenuste osutajad kasutaksid e-tervise infosüsteemi. (peatükk: Avatud valitsemine ja riigihaldus; Olulisemad lubadused; E-riigi areng)

Kindlustame tervishoiuteenuste osutamise katkematu ahelana, et tagada haigestunute võimalikult kiire ja täielik tervenemine ja tõhus rehabilitatsioon. (peatükk: Sotsiaalne kaitse ja tööturg; Meetmed)

Selleks arendame perearstide ja eriarstide koostööd, väärtustame põetus- ja rehabilitatsiooniteenuseid, toetame tervishoiuasutuste ja sotsiaalhoolekande koostööd. Parandame perearstide ja eriarstide infovahetust, millele aitavad kaasa raviasutuste võrgustumine ja e-lahendused, sealhulgas e-saatekiri ja e-tervisetõend. Jätkame tõhusamalt praeguste e-tervise (ennekõike digiregistratuur ja digilugu) lahenduste juurutamist. Jälgime, et tervishoiuteenuste osutajad kasutaksid e-tervise infosüsteemi. (peatükk: Sotsiaalne kaitse ja tööturg; Meetmed)

Toetame kodudes elavatele puudega inimestele häirenupu ja telehoolduse teenuse võimaluse väljaarendamist. (peatükk: Sotsiaalne kaitse ja tööturg; Meetmed)

Arendame tänapäevaseid e-teenuseid vähenenud töövõimega inimestele ja tööandjatele. (peatükk: Sotsiaalne kaitse ja tööturg; Meetmed)

RIIGI JUHTIMINE

Loome kõikidele ministeeriumidele nii inglise kui ka venekeelse kodulehekülje. (peatükk: Lõimumine; Meetmed)

Suurendame e-riigi teenuste kättesaadavust võõrkeeltes. (peatükk: Avatud valitsemine ja riigihaldus; Olulisemad lubadused; E-riigi areng)

Korrastame riigi IKT-juhtimist ning muudame selle ametkonnaüleseks ja tsentraalselt koordineeritavaks. Loome riigi IT-arhitektide institutsiooni. (peatükk: Avatud valitsemine ja riigihaldus; Olulisemad lubadused; E-riigi areng)

Arendame välja riigi ja kohalike omavalitsuste ühised IT-platvormid. Toetame isikutuvastuse tulevikumeetodite väljatöötamist ja praeguste meetodite (näiteks mobiili-ID ja biomeetria) edasiarendamist. (peatükk: Avatud valitsemine ja riigihaldus; Olulisemad lubadused; E-riigi areng)

Vaatame üle kõik enamlevinud e-teenused ja seame sihiks, et need oleksid 2018. aastaks võimalikult mugavalt kasutatavad. (peatükk: Avatud valitsemine ja riigihaldus; Olulisemad lubadused; E-riigi areng)

TURVALISUS JA RIIGIKAITSE

Tagame kiire menetlemise ja tõhusa õigusemõistmise. Digitaliseerime politsei, prokuratuuri ja kohtute menetluse. (peatükk: Siseturvalisus; Olulisemad lubadused)

Loome politseile, piirivalvele ja prokuratuurile neljaks aastaks selge riigieelarveliste investeeringute programmi koos saavutatavate eesmärkidega. Digitaliseerime politsei, prokuratuuri ja kohtute menetluse. (peatükk: Siseturvalisus; Olulisemad lubadused)

Seisame internetivabaduse eest ja parandame inimeste turvalisust küberruumis. Seisame internetivabaduse eest ja parandame inimeste turvalisust küberruumis. (peatükk: Siseturvalisus; Olulisemad lubadused)

(http://www.keskerakond.ee/files/Keskerakonna_valimisplatvorm_2015_aasta_Riigikogu_valimiste_ks.pdf)

Peab tunnistama, et Keskerakonna programmist on olnud alati raske IKT valdkonda puudutavaid teemasid välja otsida – neid lihtsalt ei ole seal. Käesolevate Riigikogu valimiste programm pakkus aga mõnes kohas üksikus kohas siiski meeldivat üllatust. Näiteks näeb Keskerakond vajadust e-tervise süsteemi korrastamise järele. Samuti on programmis rõhutatud küberturvalisust kui Eesti ühte prioriteeti koos lubadusega suurendada veebikonstaablite arvu. Üllatuseks oli vast see, et e-valimiste teemat ei ole jätkuvalt programmis ära toodud, kuigi selles teemas on Keskerakonnal läbi aastate radikaalne seisukoht olnud. Kas on jää murdumas või unustati see programmi panna?

Keskerakonna kodulehel on küll väljas kandidaadid, aga valimisprogrammi on ülesse pandud ühe tervikdokumendina – teised suuremad erakonnad nägid samas vaeva, et valimislubadused oleksid selgelt ja atraktiivselt veebist leitavad ja loetavad

Keskerakonna lehel oli nende valimisplatvorm ka [vene keeles](#).

Järgnevad olulisemad lubadused Keskerakonna programmist, mis puudutavad IKT valdkonda ja IKT ettevõtete majanduskeskkonda Eestis:

MAJANDUSKESKKOND

Suurendame toetusi ettevõtetele, eelkõige tootmissfääris. Toetame eksporti uute turgude avamise kaudu. Selleks rakendame tööle Eesti diplomaatilise korpuse, arendame suhteid Euroopast kiirema majandusarenguga piirkondadega (BRICS riigid, Pärsia lahe regioon jm). Aktiivse turunduse abil toome Eestisse vähemalt 10 maailmas tuntud firmat.

Muudame Eesti Arengufondi ja mõttekodade toel alltöövõtjast innovaatiliseks riigiks. Toetame väikese ja keskmise suurusega ettevõtete investeeringuid uurimis-, arendus- ja turundustegevuseks. Toetame nutika spetsialiseerumisega seotud teaduse arengut.

Rakendame Eesti saatkonnad senisest enam Eesti majanduse teenistusse. Igas Eesti saatkonnas peab olema majandusnõunik, kelle ülesandeks on majanduskoostöö hõlbustamine ja Eesti eksportijate abistamine. Loomme viie olulisima ekspordi sihtriigi saatkondade juurde kaubanduskojad kaubavahetuse tõhustamiseks. Peame eriti oluliseks koostöö arendamist Aasia suunal.

TÖÖTURG JA HARIDUS

Vabastame erisoodustusmaksust ettevõtjate kulutused oma töötajate terviseedendusse ja tasemeõppesse. Sama lugu on tööandja panustamisega oma töötaja haridusse. Investeeringud töötajatesse on sama tähtsad kui investeeringud betooni ja masinatesse.

Seome kutse- ja kõrgkoolide õppekavad Eesti majanduse homsete vajadustega. Loomme tasustatud praktikavõimalused tulevases töökohas. Lähtume kutseõppeasutuste rahastamisel edaspidi õppekavade vajadustest ja koolitustellimusest, mitte kooli kuuluvusest riigile või KOV-le.

Seome õppekavad tihedamalt IT-vahendite kasutamisega nii iseseisvas töös kui koolitunnis. See tagab õpilaste konkurentsivõime edasises elus.

Suurendame teadus- ja arendustegevuseks eraldatavate vahendite hulka 1%-ni SKPst.

Tagame doktoranditoetuse, mis moodustab vähemalt 80% eelmise kalendriaasta riigi keskmisest palgast (nelja kvartali keskmisest), sh tagades kõik töölepinguga võrdsed hüved.

SOTSIAALPOLIITIKA JA TERVISHOID

Korrastame e-tervise süsteemi nii, et terviseandmed käivad reaalselt patsiendiga kaasas. Täna on patsiendile või teisele arstile kättesaadavad vaid väike hulk teise teenuseosutaja valduses olevatest andmetest, mistõttu kulutatakse lisaraha topelttuuringutele ja –analüüsidele. Andmete kättesaadavus parandab ravi kvaliteeti ja vähendab kulusid.

TURVALISUS

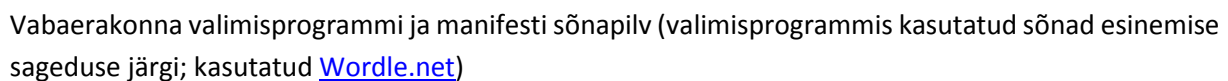
Toetame andmevahetuse tõhustamist piiriülese kuritegevuse ja ebaseadusliku immigratsiooni paremaks ohjamiseks (sh käivitame ja arendame efektiivselt Schengeni infosüsteemi järgmise põlvkonna ja IT-turvasüsteemid). Samuti toetame üle-euroopalise sisenemis- ja väljumisregistri ning registreeritud reisija programmi käivitamist piiriületuste sujuvamaks korraldamiseks.

Peame küberturvalisust jätkuvalt Eesti üheks prioriteediks. IT-tehnoloogia, mis on Eesti toonud maailmakaardile, võimustab kahjuks ka kriminaalkurjategijaid, maffiarühmitusi ja terroriste, rääkimata teiste arenenud riikide võimekusest häirida meie majanduse ja avaliku elu jaoks ülitarvilikke süsteeme. Arendame seadusandlust, mis hõlbustab valitsusel ja ettevõtetel tõrjuda küberrünnakuid, tugevdame ning kaasajastame pidevalt küberkaitsemehhanisme. Suurendame veebikonstaablite arvu.

KULTUUR

Suurendame Eesti Keele Instituudi eelarvet vähemalt 50%, sest tegemist on maailma ainsa teadusasutusega, mis arendab eesti keelt. Loomes Eesti Keele Instituudi juurde teadus- ja IT-keele osakonna.

(<http://vabaerakond.ee/eesti-vabaerakonna-luhike-valimisplatvorm>)

Vabaerakonna visiooni kokku panemine osutus suhteliselt keerukaks ja seda peamiselt seetõttu, et nende lubadused ja nägemused olid laiali neljas dokumendis: [Valimisplatvorm](#), [Manifest Riigikogu valimisteks](#) ja [Erakonna programmis \(vastu võetud: 20.09.2014\)](#). Rahvaliidu Valimisplatvorm ja Manifest Riigikogu valimisteks osutusid kahjuks loosunglikuks, aga eristusid suurematest erakondadest sellega, et lubadustest/visioonist oli võimalik kiire ülevaade saada.

Järgnevad olulisemad lubadused Vabaerakonna programmist, mis puudutavad IKT valdkonda ja IKT ettevõtete majanduskeskkonda Eestis:

Toetada struktuurseid muutusi nutika ja teadusmahuka ettevõtluse suunas (*Valimisplatvorm; peatükk: Majandus*)

Kaotada erisoodustusmaks tervise ja õppega seotud tegevustelt (*Valimisplatvorm; peatükk: Majandus*)

Alandada tööjõumakse ja kehtestada väiksem sotsiaalmaks, asendades selle riigieelarves ettevõtte tulumaksuga kuni 12%, seades eelduseks, et ettevõtte üldine maksukoormus ei muutu (*Valimisplatvorm; peatükk: Majandus*)

Viia kutseharidus vastavusse tööjõuturu vajadustega ja tagada paindlik töötute ümberõppe süsteem (*Valimisplatvorm; peatükk: Haridus ja teadus*)

Tagada Riigikogus vastu võetud teadus-, arendus, ja innovatsioonistrateegia reaalne täitmine (*Valimisplatvorm; peatükk: Haridus ja teadus*)

Toetada algatust teaduse tehnoloogia ja inseneeria valdkonna ühiseks arendamiseks riigi, kohalike omavalitsuste, ettevõtlus-, haridus- ja kolmanda sektori vahel (*Valimisplatvorm; peatükk: Haridus ja teadus*)

Digipöörde süsteemne rakendamine aitab suurendada õpihuvi, õppida paindlikumalt ning läheneda igale õppijale individuaalselt. Nii kaasame paremini ka lapsevanemaid ja ettevõtteid. (*Programm; peatükk: Haridus, teadus ja kultuur*)

Esmatähtis on kõrgkoolides pakutava sisuline tase, et tagada üliõpilaste sobivus tööjõuturule ja nende püsimine konkurents. Selleks anname erialaliitudele suurema sõnaõiguse kutseenõukogude töös ning lähtume õppekavade koostamisel kutsestandarditest.

Esmatähtis on kõrgkoolides pakutava sisuline tase, et tagada üliõpilaste sobivus tööjõuturule ja nende püsimine konkurents. Selleks anname erialaliitudele suurema sõnaõiguse kutseenõukogude töös ning lähtume õppekavade koostamisel kutsestandarditest. (*Programm; peatükk: Haridus, teadus ja kultuur*)

Loome kahepoolse motivatsioonisüsteemi teaduse ja ettevõtluse koostööks. Arendame välja mõlemale osapoolale kasutatava andmebaasi teaduse võimaluste (laborid, spetsialistid, õppekavad jms) ja ettevõtete vajaduste (praktikakohtade pakkumised, tööjõuvajadused, arengusuunad jms) valdkonnas. (*Programm; peatükk: Haridus, teadus ja kultuur*)

Soosime rakendus- ja tööstusteadlaste osakaalu kasvu teadlaste üldproportsioonis. Selleks motiveerime ettevõtteid palkama magistri- ja doktorikraadiga töötajaid ning suurendama teadus-arendustegevuse rahastust ettevõtluses. Muudame ettevõtlustoetuste (Eesti Teadusagentuur ja Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus) põhimõtteid ning suurendame erinevate meetmete sidusust. (*Programm; peatükk: Haridus, teadus ja kultuur*)

(<http://www.erakond.ee/index.php/programm>)

Järgnevad olulisemad lubadused ... programmist, mis puudutavad IKT valdkonda ja IKT ettevõtete maianduskeskkonda Eestis:

Lubame rikkuda reegleid ja teha erandeid, sest vaid reegleid järgides ei saa innovatsiooni teha.
(Valimisprogramm; peatükk: Majanduspoliitika, mis hästi idaneb)

Toetame Eesti majanduse suuremat automatiseeritust, et ennetada töötajate puudusel võõrtööjõu vajadust ja sissetähta. Alustame ettevõtjate ja inseneride koolitusi

robotiseerimise valdkonnas, loome ettevõtlust toetavad finantsinstrumendid tehnoloogisiirdeks, alustame robotiseerimist propageerivate konkursside, telesaadete jms avalike kampaaniatega. (Valimisprogramm; peatükk: Majanduspoliitika, mis hästi idaneb)

Loomes väike- ja keskmistele ettevõtetele suunatud e-riigi teenusena (vabatahtlikult kasutatav) raamatupidamiskeskonna, milles toimub automaatselt arvepidamine, maksude maksmine ja statistiline aruandlus nagu täna on olemas võimalus e-maksuametis kasutada eeltäidetud tuludeklaratsioone. Mõistes, et väikeettevõtete probleemiks on sageli kassavoo puudujääk, pakume võimaluse sellises arvelduskeskkonnas maksta riigimaksud makse tegemise hetkel, kuid käibemaksu maksmise kohustus tekiks sellest keskkonnast väljastatud arve laekumise hetkel. (Valimisprogramm; peatükk: Majanduspoliitika, mis hästi idaneb)

Tagame riigi, sideoperaatorite ja kohaliku kogukonna koostöös kiire internetiühendus ja kaugtöö võimalus igas Eestimaa külas. Jätkame riigi investeeringuid, et kiire internetiühendus jõuaks kõigi soovijateni. Üksteisega ühenduses olemine ja kiire kommunikatsioon lisab uusi võimalusi ja lisaväärtusi. (Valimisprogramm; peatükk: Ehe loodus)

TÖÖTURG JA HARIDUS

Parandame kutseõppe taset, viies ellu mitmetes riikides edukaks osutunud töökohapõhise õppe ehk õpipoisi-õppesüsteemi. Ettevõttele tagatakse praktikandi juhendamise motivatsioonipaketti. (Valimisplatvorm; peatükk: Haridus- ja teaduspoliitika ehk tõde ja õigus)

Hariduse ühtlase kvaliteedi tagamiseks kogu Eestis kasutame kaasaegset tehnoloogiat, õpetajate koolidevahelise transpordi toetamist, rändlaborite süsteemi laiendamist ning rakendame õpetajate vastavad soovitusel. (Valimisprogramm; peatükk: Haridus- ja teaduspoliitika ehk tõde ja õigus)

Vabastame ettevõtete kulutused töötajate tasemeõppele ja täiendõppele nii kodu- kui välismaal erisoodustusemaksust! (Valimisprogramm; peatükk: Majanduspoliitika, mis hästi idaneb)

SOTSIAALPOLIITIKA JA TERVISHOID

Veebipõhine otselülili vabatahtliku ja abivajaja vahel Helpific ja muud nutikad lahendused nii Eestist kui välismaalt saavad arenguks vajaliku raha ja toetuse. (Valimisprogramm; peatükk: Terve Eesti heaks)

TURVALISUS

Panustame veelgi enam panustada küberjulgeoleku tagamisse, sest sõltuvus elektroonilistest lahendustest kasvab. Toetame Eesti juhtrolli küberkaitsealasises tegevuses nii NATO-s kui EL-is, tagades valdkonna eelisfinantseerimise riigieelarvest. (Valimisprogramm; peatükk: Kaitstud Eesti)

(http://rue.ee/WP/?page_id=482)

Rahva Ühtsuse Partei kodulehelt ei suutnud ma leida venekeelset valimisprogrammi. Kas tõesti on RÜE sarnaselt Reformierakonnale selle ära unustanud?!

Järgnevad olulisemad lubadused Rahva Ühtsuse Erakonna programmist, mis puudutavad IKT valdkonda ja IKT ettevõtete majanduskeskkonda Eestis:

MAJANDUSKESKKOND

Loome eritingimused start-up ettevõtetele rahvusvahelise konkurentsi tingimustes
(Valimisprogramm; peatükk: Eesti maksureform)

TÖÖTURG JA HARIDUS

Seisame selle eest, et meie noored saaksid hea hariduse, mis tagab töökoha ja korraliku palga kodumaal. Toetame hariduse radikaalset ümberorienteerumist reaals- ja loodusainetele ning insener-tehnilistele erialadele juba algharidusest peale. Riigil peab olema õigus osaleda kõrgkoolide õppekavade koostamisel, et hoida ära maksumaksja jaoks ebaotstarbekaid kulusid ja vältida noorte õppimist erialadel, mille järgi puudub reaalne vajadus
(Valimisprogramm; peatükk: Eesti haridus ja teadus)

Peame oluliseks, et Eestis tehtavad teadustööd on suunatud eeskätt meie riigi jaoks oluliste probleemide lahendamisele ja innovatsioonile, mitte rahvusvaheliste teadusajakirjade artiklitega täitmiseks (Valimisprogramm; peatükk: Eesti haridus ja teadus)

RIIGI JUHTIMINE

Riigiparaat ja omavalitsused peavad olema kaasaegsed ja orienteeritud inimeste teenindamisele. Bürokraatial ja korrupsioonil ei tohi olla kohta e- riigis. Raiskamine ja dubleerimine tuleb lõpetada. Mugavustsooni ja toiduahelate aeg on läbi! (Valimisprogramm; peatükk: Eesti riigi reform)

(<http://onaeg.ekre.ee/programm/>)

IKT'ga seotud lubaduste ja lahenduste osas jäi EKRE programm väga lahjaks. Üllatusena leidsin, et EKRE on võtnud oma programmis selge seisukoha, et e-valimised on ebaturvalised ja neid saab jätkata alles peale täielikku kontrolli ja turvalisuse tagamist.

Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna kodulehelt ei suutnud ma samuti leida venekeelset valimisprogrammi.

Järgnevad olulisemad lubadused Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna valimisprogrammist ja [konservatiivsest programmist](#), mis puudutavad IKT valdkonda ja IKT ettevõtete majanduskeskkonda Eestis:

MAJANDUSKESKKOND

On aeg eelistada riigihangetel eesti kapitalil põhinevaid ettevõtteid ja toetada riikliku tellimuse kaudu kohalikku ettevõtlust ja töökohtade loomist (*Valimisprogramm; peatükk: Jõukas Eesti*)

Kõikjal, nii linnas kui maal, peab olema hea elada ja töötada, kaotamata elatustasemes. Piirkondliku arengu ühtlustamisel tagame avalike teenuste kättesaadavuse kogu riigis. Inimestele tuleb kõikjal teha kättesaadavaks haridus-, tervishoiu-, korrakaitse-, transpordi- ja sideteenused ning luua võimalused veeta sisukalt vaba aega ja tegeleda hobidega. *(Konservatiivne programm; peatükk: Regionaalareng ja kohalik omavalitsus)*

TÖÖTURG JA HARIDUS

Peame vajalikuks täiendavalt rahastada õppurite toitlustust, kutse- ja karjäärinõustamist, õpikute väljaandmist, tasuta õppevahendite (raamatud, töövihikud) andmist õpilastele, mõistlikkuse piirides e-õppe sisseviimist koolidesse ja e-õpikute loomist. Toetame laste huvialategevust. *(Konservatiivne programm; peatükk: Haridus ja kultuur)*

Suurendame kulutusi teadus- ja arendustööle, et soodustada uute tehnoloogiate väljaarendamist ja nende rakendamist. Soodustame teaduspõhise, mehhaniseeritud ning automatiseeritud tööstuse ja majanduse arengut. Loeme esmatähtsaks arendada kohalikku tooret väärtustavaid, ekspordile orienteeritud, samuti teadusmahukaid tootmisharusid. *(Konservatiivne programm; peatükk: Majandus ja põllumajandus)*

RIIGI JUHTIMINE

Valimistulemustega manipuleerimise välistamiseks peame e-valimiste korraldamist võimalikuks alles siis, kui on tagatud nende täielik turvalisus ja kontrollitavus. *(Konservatiivne programm; peatükk: Riik ja valitsemine)*

TURVALISUS

Tavapäraste kaitsemeetmete käsitlemise kõrval peame oluliseks tagada valmisolek uute riskide, nagu küberturvalisuse ja terrorismi tõrjumiseks. *(Konservatiivne programm; peatükk: Riigikaitse)*